

Wilde bijen in de achtertuin?

Adindah Visser

In het huis van mijn opa vlogen in augustus tientallen bijen rond, tot ze uitgeput voor het raam dood neervielen. Geen honingbijen, dat was wel duidelijk. Maar mijn in ernstige mate tekortschietende kennis wat betreft de verschillende soorten solitaire bijen, bracht mij niet verder dan ze te determineren tot het niveau 'solitaire bijen'. Het bijen- en wespenforum van [waarneming.nl](http://www.waarneming.nl) hielp wel verder: *Colletes spec.*, oftewel zijdebijen. Waarschijnlijk huisden ze in de wat zachte voegen van het oude huis.

Volgens de website wildebijen.nl zijn de meeste soorten zijdebijen en vrij zeldzaam in Nederland. Helaas was het niet mogelijk de soort nauwkeuriger te determineren. Tot zover mijn toevallige waarneming.

Bijenhôtels

Kan je dat toeval een handje helpen? Steeds vaker zie je speciale bijenhôtels: hout- en steenblokken met gaten erin geboord, of bundels rietstengels en bamboe die aan het uiteinde open zijn. Vooral in dit jaar van de biodiversiteit zijn we aangemoedigd ons extra in te spannen om de biodiversiteit te ondersteunen en de bijenhôtels zijn dan natuurlijk een schitterend hulpmiddel. Ondertussen is echter de vraag gerezen of dit wel voldoende is. Wilde bijen kunnen wel voldoende nestgelegenheid hebben, maar als de planten er niet staan waarvan ze afhankelijk zijn, dan zullen ze zich er niet vestigen. Andersom geldt uiteraard hetzelfde. Je kan zoveel drachtplanten plaatsen als je wilt, maar als de bijen geen mogelijkheid hebben om te nestelen zullen ze nog niet in de tuin gaan wonen.

Daarbij komt dat de verschillende wilde bijen niet dezelfde eisen stellen aan hun behuizing. Waar de Rosse metselbij (*Osmia rufa*)

niet zo moeilijk doet en nestelt in holtes met een diameter variërend van 0,5 tot 1 cm, geeft de Blauwe metselbij (*Osmia caerulea*) toch de voorkeur aan gangen met een diameter van 4 tot 5 mm.

Osmia's

De Rosse metselbij is een van de weinige soorten die de meeste mensen wel regelmatig in de hotels zien. Deze vliegt in het voorjaar op verschillende kruiden, struiken en bomen om het stuifmeel aan de haren op de buik te plakken en zo naar het nest te vervoeren. Ze is de enige bij van het geslacht *Osmia* die algemeen in Nederland voorkomt. De andere soorten uit dit geslacht variëren van 'vrij zeldzaam' tot zelfs 'afwezig'. De meeste staan hier dan ook op de rode lijst van bedreigde soorten.

Als we nu bijvoorbeeld zo'n zeldzame Slangenkruidbij (*Osmia adunca*) willen lokken, kunnen we wel rietstengels plaatsen en slangenkruid planten, maar we zullen niet spontaan een populatie in West-Friesland krijgen als de bij tot nog toe alleen in Brabant en Limburg voorkomt. De meeste solitaire bijen blijven in principe namelijk binnen een straal van een paar honderd meter rond het nest.

Willen we ons inspannen meer bijensoorten in de omgeving te krijgen, dan moeten we dus ook kijken naar de soorten die al voorkomen. Dan kunnen we de aanwezige bijen de mogelijkheid bieden een min of meer stabiele populatie te vestigen en in de loop van de tijd zullen we steeds meer soorten langs zien komen.

Gasten om uit te nodigen

Een soort die wel in grote delen van Nederland voorkomt maar niet heel algemeen is, is bijvoorbeeld de Blauwe metselbij (*Osmia caerulea*). In tegenstelling tot de Rosse metselbij, ver-

foto Dick Belgers

Een druk bevolkt bijenhotel op een zonnige plek met allerlei planten

foto Arie Koster

Bijenhotel van Ecomare (op Texel). Door grote variatie in materiaal leven hierin allerlei geleedpotigen

Blauwe mestelbij (*Osmia caeruluscens*) vrouw

zamelt deze bij stuifmeel aan haren aan de kop en hij vliegt op rolklaver en witte dovenetel. Ook kan je op veel plaatsen de Brillmaskerbij (*Hylaeus annularis*) tegenkomen, die nestelt in stengels van onder andere braam en zuring en die foerageert op het zandblauwtje. Kansrijk als gast is eveneens de Tuinbladsnijderbij (*Megachile centuncularis*), die haar nest van binnen bekleedt met stukjes blad van onder andere roos en wilde wingerd.

Passende nestgelegenheid

Om verschillende soorten bijen te lokken is het dus belangrijk nestgelegenheid aan te bieden waar de verschillende soorten bijen zich ook thuis voelen. Hierbij kan gedacht worden aan steenblokken met gaten van verschillende doorsnede en bundels riet en bamboe. Bij de plaatsing moet natuurlijk rekening gehouden worden met de aanvliegroute van de bijen. Voor bijensoorten die niet zo houden van stengels, maar liever zelf een nest in de grond graven, kunnen we misschien een zandheuveltje met verschillende korrelgroottes creëren. Zo'n heuveltje kan dan

Brillmaskerbij (*Hylaeus annularis*)

het beste op het zuidwesten gericht worden. Een voldoende aanbod van nestgelegenheid kan sommige soorten helpen ook voldoende nageslacht te krijgen en zo een populatie in stand te houden.

Vervolgens moet goed worden nagedacht over de planten die in de tuin geplaatst worden: welke bijen wil je lokken en op wat voor planten foerageren die?

Succes niet altijd verzekerd

Nestgelegenheid en dracht zijn belangrijke factoren voor bijen om een populatie in stand te houden, maar soms blijkt dat niet voldoende. Ondanks onze inspanningen zullen sommige soorten er toch geen gebruik van willen maken. Daarentegen zullen er ook genoeg bijen zijn die er dankbaar voor blijken, en daar kunnen wij natuurlijk weer van genieten.

Overzichten van verschillende plantensoorten en bijensoorten en inspiratie voor het opzetten van bijenhôtels vindt u op de websites www.bijenhôtels.nl, www.bijenhouders.nl helpdesk.nl en www.wildebijen.nl.